

oldás csak egy lehet: a szó valódi értelmében *európainak* lenni, de *magyar* észszel és magyar szívvel.

Megkapó fejezete végül Makkai Sándor könyvének a befejező rész, mely éppen az említett európai magyarság kérdését vizsgálja s a magyarság várva várt jubileumi Szent István-évének küszöbén, időszerűen, első szent királyunk államalkotásának s egész gondolatvilágának pedagógiai apoteózisát tartalmazza. E végső fejtegetések egyben, a könyvnek az örökké nyugtalanító kultúrkérdések megoldására törekvő jelentősége mellett, a szó nemesebb értelmében vett aktualitást is biztosítják szerzőnk művének.

Aki a magyar nevelés és műveltség egész problematikáját felölelő könyvet elolvassa, bizonyára egyet fog érteni velünk abban, hogy a magyar sorsnak kultúrfilozófiai szempontok alapján készült, ilyen mélyen szántó mérlegelése régen nem jelent meg irodalmunkban.

Gyulai Agost.

Pintér Jenő: A budapesti tankerület évkönyve az 1937—1938. iskolai évre. Budapest, 1937. 171 lap.

A címbeli évkönyv, melynek már előző köteteiről megállapította a pedagógiai közvélemény, hogy oktatásügyünk történetének kitűnő forrásműve lesz valaha, ismét megjelent a gyümölcsöző ősz folyamán, terjedelmére nézve jóval bővebben, tartalmára nézve gazdagabban az előző évi szép kötetnél is. Alttalában örvendetes látnunk, hogy az évkönyv, mely Pintér Jenő eszméjéből kelve 18 évvel ezelőtt, 1920-ban egy 24 lapra terjedő, szerény kis füzetkében látott először napvilágot, ugyanannak a jeles tudósnak és tanférfiúnak szerkesztésében miként izmosodott meg évek folyamán, évről-évre gyarapodva nemesak terjedelemben, hanem valóban értékes tartalommal is. Az előző kötet ismertetésekor mondottakhoz (Magy. Paed. 1937. 79. l.) csak annyit kívánunk ezúttal hozzáfűzni, hogy az idei, 1937. évi kötet a hivatalos adatok sorozatát nemcsak gazdagította, hanem bizonyos mértékig módosította is, amennyiben még célszerűbben rendezte őket. Bővítette továbbá a *Közoktatásügyi rendeletek tára* c. fejezettel, melynek közléseit szintén iskolatípusok szerint rendezte. Ily módon az évkönyv eddigi rovatainak nagy vonásokban való megtartása mellett is előnyös változásokat, a használhatóságra nézve is haladást állapíthatunk meg az évről-évre megjelenő pedagógiai, helyesebben tanügytörténeti forrásmű legújabb kötetében.

Ismét megragadja figyelmünket a kötetben a természetszerűen egészen új anyagot nyújtó *Vegyes közlések* szakasza, melyben 3 fejezetet szentel a szerkesztő kegyeletes érzéssel a mult év folyamán elhunyt Sásdy-Schack Béla volt kereskedelmi iskolai és Fürstner Tivadar volt iparoktatási főigazgatóknak és a nyugalomba vonult kiváló pedagógus-főigazgatónak, Ady Lajosnak. Különösen érdekes fejezet még e szakaszban az, mely *Kivonatok régi ügyiratokból* címmel az 1848/49-i szabadságharc utáni abszolútizmus második felének, tehát a kiegyezést közvetlenül megelőző éveknek Budapestre vonatkozó tanügytörténetéből, részben az akkori budai tankerületi főigazgatóság életének eseményeiből közöl érdekes adalékokat, pl. a tanárok politizálásáról 1862-ben, egy tanár állásvesztés-

téséről ugyanabban az évben azért, mert egy jótékonycélú, de nyilvános műkedvelő színí előadásán szerepelt, a tankönyvek ügyéről 1862-ben, Horváth Mihály magyar történeti tankönyvének az iskolákból való kitiltásáról 1863-ban; a tanulók vallási és erkölcsi kötelességeiről 1864-ben, Vaszary Kolos folyamodványáról egyetemi tanárságért 1865-ben, a budai gimnázium felsőbb osztályai-ban tárgyalt magyar olvasmányokról 1865-ben, a jegyzetkészítés elleni rendeletről 1865-ben (már akkor is!), az 1867-i állami tanári esküről stb. Az érdekes adalékokat a XIX. századi magyar tanügy történetírója hasznosan fogja értékesíthetni.

Nem érdektelen fejezet végül a vegyes közlések során az, mely az iskolának éppen Pintér Jenő kezdeményezésére, a Magyar Tudományos Akadémia nyelvőrző munkájának támogatására megindult hasonló célú munkájáról és a hivatalos nyelv magyarságáról. szól s gyakorlati módon látva hozzá a kérdés megoldásához, a hivatalos stílus magyartalanságát jegyzékbe foglalva közli a megfelelő helyesbítésekkel együtt.

Elolvásás után azzal a benyomással, sőt megállapítással tesszük le az évkönyv legújabb kötetét, hogy tudós szerkesztőjének mindig, minden formában, hivatalos megnyilatkozásaiban is van új, okos, tanulságos és hasznos mondanivalója a magyar pedagógiai élet munkásai számára, amiért méltán köszönet illeti meg. gy. d.

Vitéz Nagy Iván: Japán közoktatásügye. Budapest, 1937. Egyetemi Nyomda. 4-r., 52 lap. (Távol Kelet Könyvei 2.)

Ma, amikor az egész világ tekintete Távol Keletre irányul, felette időszerű ez a tanulmány, amely ügyes képekkel díszített bővített kiadása annak a felolvasásnak, amelyet a szerző Társaságunkban tartott. Az eredeti források felhasználásával készült dolgozat a japán közoktatásügynek bezárólag 1933-ig terjedő állapotáról és az utolsó 60 évben elért hatalmas fellendüléséről hiteles áttekintést ad, a következő rendszeres egymásutánban. A bevezetés történeti visszapillantás keretében ismerteti „a nemzet iratlan kódexét és ideálját”, a *busidot*, amely a tudomány mellett a jellemképzésre és a testi nevelésre veti a fősúlyt. Az 1871-ben alakult közoktatásügyi minisztérium szervezetét egy vázlatrajz szemlélteti, amelyből egy külön és különös főcsoport ragadja meg figyelmünket. Ez a kormány által alapított „Nemzeti kultúra kutató intézete” című intézménnyel együttműködve, valamennyi iskolában vizsgálat tárgyává teszi a tanítók és tanulók nemzeti irányú felfogását, világnézeti színezetét és törekvéseit s elsősorban küzd a bolsevizmus eszméjének propagandisztikus terjesztése ellen, amely a húszas években az ifjúság soraiban meglehetősen sikereket ért el. A következő fejezetek bő statisztikai adatok kíséretében ismertetik az elemi, a középfokú és a felsőoktatást a megfelelő órarendekkel és hivatalos rendeletekkel. Az egész oktatásügy szervezetének felépítését a 18—19. lapon közölt vázlatrajz szemlélteti. A testi nevelésről szóló rövid beszámoló szinte csodálatraméltó intézkedésekkel ismerteti meg a testi kultúrának lehető mélyítése érdekében. Az egész tanulmány bővelkedik az érdekes és értékes adatokban és